

The background of the cover features a photograph of three people in an office setting. On the left, a man with a beard and a woman are smiling and looking towards the right. On the right, a woman with grey hair is looking towards the left. They are all dressed in business casual attire. A large, dark grey diagonal shape is overlaid on the right side of the image, containing the title and subtitle text.

GEMEENTELIJK BELASTINGKANTOOR TWENTE

CONCEPT Accountantsverslag 2023

Aan de Directie en het Algemeen
bestuur van Gemeentelijk
Belastingkantoor Twente
T.a.v. de heer J.A.G. Cloosterman
Postbus 845
7550 AV Hengelo

Enschede, XX maart 2024

Kenmerk: 1019298/MZ/WP/xxx

Geachte Directie en leden van het Algemeen bestuur,

Wij hebben de jaarrekening 2023 van Gemeenschappelijke regeling Gemeentelijk Belastingkantoor Twente (verder GBTwente) gecontroleerd. In dit verslag hebben we de belangrijkste bevindingen en conclusies van de jaarrekeningcontrole opgenomen. Dit verslag vormt de rapportage over de controle zoals bedoeld in artikel 2:393 BW. Daarnaast informeren wij u in dit verslag over de belangrijkste uitkomsten van ons onderzoek naar de interne beheersing van de organisatie. Dit verslag is uitsluitend voor u bestemd en daarom mag deze niet zonder onze schriftelijke toestemming verder worden verspreid of voor andere doeleinden worden gebruikt.

Wij starten dit accountantsverslag na de managementsamenvatting in hoofdstuk 1 met het bespreken van de financiële positie en onze controlebevindingen in hoofdstuk 2. Daarna treft u in hoofdstuk 3 een overzicht aan van de bevindingen ten aanzien van de interne beheersing van uw organisatie. In hoofdstuk 4 hebben wij een toelichting opgenomen inzake de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden met betrekking tot de belastingverantwoordingen. De bijlage bevat de achtergrond en de uitkomsten van onze accountantscontrole op hoofdlijnen.

Het opstellen en controleren van de jaarrekening vraagt elk jaar weer een aanzienlijke inspanning. Bij deze willen wij alle betrokken medewerkers van GBTwente bedanken voor de constructieve en plezierige samenwerking tijdens de controle.

Vanzelfsprekend zijn wij graag bereid om een nadere toelichting te geven.

Met vriendelijke groet,
BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

M. Zoetman-Kiers RA
Partner BDO en extern accountant

Inhoudsopgave

1. MANAGEMENTSAMENVATTING

2. UITKOMSTEN JAARREKENINGCONTROLE

2.1 Strekking controleverklaring

2.2 Resultaat 2023

2.3 Belangrijkste ontwikkelingen in 2023

2.4 Belangrijkste aandachtspunten voor 2024

2.5 Belangrijkste aandachtspunten voor duurzaamheidsrapportage

3. UW INTERNE BEHEERSING & ONZE BEVINDINGEN

3.1 Interne beheersing en rechtmatigheidsverantwoording

3.2 BBV en WNT

3.3 Significante schattingsposten

3.4 Fraude- en corruptierisico's

4. UITKOMSTEN CONTROLE BELASTINGVERANTWOORDINGEN

5. Bijlage

1. Managementsamenvatting

1 Managementsamenvatting (1/2)

Controleverklaring en rechtmatigheid

- ▶ Wij zijn voornemens een goedkeurende controleverklaring voor getrouwheid te verstrekken bij de jaarrekening van GBTwente.
- ▶ Over de rechtmatigheid zullen wij, zoals het er nu naar uit ziet, geen oordeel geven. In de jaarrekening van GBTwente is hiervoor de rechtmatigheidsverantwoording opgenomen, waarmee het Dagelijks Bestuur toelicht in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede balansmutaties het begrotings-, het voorwaarden-, en het misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd.
- ▶ Het wetgevingstraject rondom de rechtmatigheidsverantwoording is nog niet afgerond, omdat het BBV en het BADO nog niet zijn aangepast voor de rechtmatigheidsverantwoording. Consequentie hiervan is dat op dit moment een voldoende uitgewerkte basis om een controleverklaring af te geven bij de jaarrekening, waarin een rechtmatigheidsverantwoording is opgenomen, ontbreekt.
- ▶ De verwachting is op dit moment dat wij niet voor eind april 2024 een controleverklaring bij de jaarrekening van GBTwente kunnen verstrekken. Wij raden u aan de deelnemende gemeenten hierover te informeren, met verstrekking van de concept jaarrekening en het (concept) accountantsverslag.

Resultaat 2023

(x € 1.000)	2023	Begroting	Afwijking
Gerealiseerd resultaat	896	-/- 538	1.435

- ▶ Het resultaat 2023 wijkt € 1,4 miljoen af (voordelig) ten opzichte van de gewijzigde begroting.
- ▶ De belangrijkste verklaringen voor de afwijking zijn:
 - vacatureruimte kon niet volledig worden ingevuld,
 - kosten voor externe inhuur zijn lager als gevolg van beperkt aanbod in de markt,
 - het doorschuiven van activiteiten naar 2024 (waaronder het uitwerken van een IT-Visie en een klanttevredenheidsonderzoek).
- ▶ Naast lagere lasten is ook een hogere bate verantwoord, dit betreft de ontvangen rente op het schatkistsaldo.

Materialiteit en compliance

- ▶ De gehanteerde materialiteit voor fouten en onzekerheden bedraagt € 140.000 respectievelijk € 420.000
- ▶ Het jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening en bevat geen materiële onjuistheden.
- ▶ De grondslagen van de jaarrekening zijn aanvaardbaar en het BBV wordt nageleefd.
- ▶ De WNT is nageleefd.

Overige aandachtspunten

- ▶ Voorstel voor positieve resultaat wordt afzonderlijk aangeboden aan het Algemeen Bestuur. Daarbij wordt het afgesproken plafond van 5% van het begrotingstotaal meegenomen.

1 Managementsamenvatting (2/2)

Ontwikkelingen 2023

- ▶ In samenwerking met een externe partij is een intern controleplan opgesteld. De interne controles over 2023 zijn met terugwerkende kracht over heel 2023 uitgevoerd. Vanuit deze interne controles zijn diverse verbeterpunten naar voren gekomen waarmee de interne processen verder geoptimaliseerd kunnen worden.
- ▶ Het aantal bezwaren is in 2023 ruim verdubbeld ten opzichte van 2022, mede door de vele bezwaren vanuit “No Cure No Pay bureaus”. Nieuwe wetgeving die op 1 januari 2024 is ingegaan, zal ervoor moeten zorgen dat de negatieve financiële gevolgen van het grote aantal bezwaren teruggedrongen worden.
- ▶ De afwijkingen tussen de begroting en (verwachte) jaarcijfers zijn in februari 2024 met het Algemeen Bestuur gecommuniceerd door middel van een informatiebrief.

Aandachtspunten 2024

- ▶ Het gedurende het jaar uitvoeren van zichtbare (verbijzonderde) interne controles op basis van een vastgesteld intern controleplan.
- ▶ Controle op en borging van naleving Europese- en interne aanbestedingsregels en dossiervorming.
- ▶ Impact duurzaamheidsverslaggeving op GBTwente.

Controle belastingverantwoordingen

Wij hebben op basis van de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden goedkeurende controleverklaringen verstrekt bij de belastingverantwoordingen van de deelnemende gemeenten. De verantwoordingen zijn, gewaarmerkt en voorzien van deze goedkeurende controleverklaringen, verstrekt aan de deelnemende gemeenten. Wij hebben daarbij tevens per deelnemende gemeente een controlememorandum verstrekt aan de controlerend accountant, waarin wij onze controleaanpak, risicoanalyse, uitgevoerde werkzaamheden en bevindingen gedeeld hebben, voorzien van onze conclusie.

Naar ons oordeel zijn de belastingverantwoordingen 2023 van de deelnemende gemeenten in alle van materieel belang zijnde aspecten juist. Dit impliceert dat de door GBTwente verantwoorde bedragen inzake de heffingen en invorderingen van belastingaanslagen en de daarmee samenhangende debiteurensaldi per 31 december 2023 alsmede de afdrachten aan de deelnemende gemeenten volledig en juist zijn en dat de aanslagoplegging rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de dienstverleningsovereenkomst respectievelijk de fiscale uitvoeringsovereenkomst.

2. Uitkomsten jaarrekeningcontrole

2.1 Strekking controleverklaring

Goedkeurende controleverklaring met betrekking tot de getrouwheid

Wij hebben bij de jaarrekening 2023 van GBTwente een goedkeurende controleverklaring afgegeven met betrekking tot de getrouwheid.

Een goedkeurende verklaring met betrekking tot getrouwheid betekent dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2023 als van de activa en passiva per 31 december 2023 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV).

Overzicht van geconstateerde afwijkingen

Wij hebben bij onze controle de volgende afwijkingen geconstateerd:

- Presentatie vooruitbetaalde kosten en crediteuren € 217.000 (geen resultaat impact);
- Diverse tekstuele correcties in het jaarverslag en jaarrekening (inclusief WNT-verantwoording).

Alle aanpassingen zijn gecorrigeerd in de definitieve versie van de jaarrekening. Er resteren geen ongecorrigeerde controleverschillen.

2.2 Resultaat 2023 (1/2)

Het resultaat van GBTwente over het jaar 2023 ten opzichte van de gewijzigde begroting bedraagt € 1,4 miljoen positief. In de hiernaast opgenomen tabel is het resultaat in het kort weergegeven. De voornaamste redenen voor deze verschillen zijn:

- ▶ voordeel op loonkosten vanwege het niet nog niet volledig kunnen invullen van vacatureruimte;
- ▶ voordeel enerzijds op personeel van derden door het beperkte aanbod in de markt aan specialistisch personeel en anderzijds op verdaging van een deel van de bezwaren om te worden afgehandeld in 2024;
- ▶ voordeel op inhuur specialistisch personeel van derden bij diverse bedrijfsvoeringsvraagstukken;
- ▶ voordeel op rentebaten als gevolg van ontvangen rente schatkist;
- ▶ voordeel op advieskosten vanwege minder inzet extern inkoopbegeleider en het doorschuiven van een klanttevredenheidsonderzoek onder de stakeholders en het uitwerken van de IT visie naar 2024.

Het resultaat 2023 wijkt ongeveer 6,4% af van de totale begrote lasten. Door de doorlooptijd van het proces van zienswijzen is het niet mogelijk deze afwijking nog in het boekjaar in een begrotingswijziging te verwerken. Het Algemeen Bestuur heeft op 11 januari 2024 ingestemd met de werkwijze, dat volstaan kan worden met een schriftelijke informatiebrief. Daarmee is het Algemeen Bestuur tijdig geïnformeerd over afwijkingen, namelijk voor dat de jaarrekening wordt vastgesteld en hoeven deze afwijkingen van de begroting niet te worden meegenomen in de rechtmatigheidsverantwoording.

Op basis van onze ervaringsnorm bij decentrale overheden is een afwijking van 2-3% inherent aan een complex begrotingsproces. De afwijking van GBTwente, rekening houdend met de schriftelijke informatiebrief, valt binnen de bandbreedte.

Programma (x €1.000)	Werkelijk 2023	Begroot na wijz. 2023	Afwijking 2023
Saldo FUO - opdrachten	54	46	8
Saldo GR	375	-583	958
Saldo financieringsfunctie	467	0	467
<i>Saldo van baten en lasten</i>	<i>896</i>	<i>-537</i>	<i>1.433</i>
Onttrekking reserves	0	-537	-537
<i>Gerealiseerd resultaat</i>	<i>896</i>	<i>0</i>	<i>896</i>

2.2 Resultaat 2023 (2/2)

Weerstandsvermogen

In de paragraaf weerstandsvermogen heeft het Dagelijks Bestuur een overzicht opgenomen van de weerstandscapaciteit. Het totale eigen vermogen ultimo 2023 bedraagt € 1,65 miljoen (inclusief het resultaat over 2023). Dit eigen vermogen bestaat voor € 0,8 miljoen uit “reserve 5% begrotingstotaal”, € 0,1 miljoen reserve met een specifiek bestedingsdoel en het nog te bestemmen resultaat over 2023. In de paragraaf weerstandsvermogen zijn de relevante risico's voor GBTwente benoemd. GBTwente heeft op basis van interne berekeningen het totale bedrag aan risico's waaraan de organisatie is blootgesteld bepaald op € 3 miljoen. Dit is ongeveer € 1,25 miljoen hoger dan voorgaand jaar. Deze toename wordt met name veroorzaakt door toevoeging van het risico van de impact van cyber aanvallen.

In de paragraaf weerstandsvermogen heeft GBTwente het weerstandsvermogen niet afgezet tegen het eigen risicoprofiel. Het Dagelijks Bestuur is zich hier bewust van en heeft aangegeven dat de deelnemers in de GR zelf een weerstandscapaciteit opbouwen voor eventuele tegenvallers bij GBTwente.

Resultaatsbestemming

Op basis van de huidige beleidsregels is door het Algemeen Bestuur besloten dat het eigen vermogen maximaal 5% van het begrotingstotaal mag bedragen. Voor het jaar 2023 kan dit niet zonder meer met in achtneming van de hiervoor genoemde beleidsregels. In het concept voorstel van de resultaatbestemming van het jaar 2023 wordt een aanvullend besluit gevraagd aan het Algemeen Bestuur in overeenstemming met deze beleidsregels.

2.3 Belangrijkste ontwikkelingen in 2023

Intern controleplan

Het afgelopen jaar is door GBTwente in samenwerking met een externe partij gewerkt aan een vernieuwd intern controleplan. Het resultaat is een uitgewerkt controleplan, dat in januari 2024 door het dagelijks bestuur is goedgekeurd. Onderdeel van dit intern controleplan is een uitgebreide fraude risico analyse, en werkprogramma's die als leidraad gelden voor de interne controlewerkzaamheden. Vanaf de zomer 2023 zijn de interne controle uitgevoerd aan de hand van de werkprogramma's uit dit controleplan. BDO heeft hiervan kennis genomen en geëvalueerd in hoeverre de uitkomsten van deze interne controle van impact zijn op de jaarrekeningcontrole. Vanuit deze evaluatie is gebleken dat met name sprake is van verbeterpunten om de processen verder te optimaliseren. Er zijn geen significante tekortkomingen geconstateerd, wat in lijn ligt met het beeld van BDO wat is verkregen vanuit de controlewerkzaamheden gedurende de interim en eindejaarscontrole.

Bezwaren

Het aantal WOZ bezwaren is in 2023 verdubbeld ten opzichte van het jaar ervoor, met name als gevolg van de 'wildgroei' aan bezwaren van No Cure No Pay bureaus. Voor GBTwente waren de gevolgen dat meer kosten gemaakt zijn om opvolging te geven aan elk bezwaar binnen de wettelijk verplichte termijn. De kosten voor het verwerken van de bezwaren zijn hoger geweest dan begroot als gevolg van inhuur van specialistisch personeel en meer kosten om geautomatiseerde verwerking van bezwaren mogelijk te maken. Als deze innovatie in het geautomatiseerd verwerken van bezwaren niet was gedaan waren de werkelijke kosten nog veel hoger geweest.

Mede naar aanleiding van een brandbrief aan de staatssecretaris in 2023 is met ingang van 2024 nieuwe wetgeving van kracht waarbij naar verwachting een lager aantal bezwaren wordt verwacht.

2.4 Belangrijkste aandachtspunten voor 2024

Vanuit onze natuurlijke adviesfunctie willen wij de volgende aandachtspunten voor boekjaar 2024 benoemen die een grote impact kunnen hebben.

Uitvoeren van zichtbare (verbijzonderde) interne controles

Zoals aangegeven in onderdeel 2.3 heeft GBTwente in 2023 stappen gemaakt in het zichtbaar vastleggen van de uitgevoerde interne controles. Het interne controleplan 2023 is relatief laat vastgesteld. Zoals ook opgenomen in het interne controleplan (onderdeel tijdsplanning) is het de wens het controleplan voor 2024 in het tweede kwartaal vast te stellen zodat gedurende het jaar de controles (zichtbaar) kunnen worden uitgevoerd, waardoor eventuele bijsturing gedurende het jaar mogelijk is.

Borging naleving Europese- en interne aanbestedingsregels

Uit de uitgevoerde verbijzonderde interne controles blijkt dat bij twee inkooptrajecten de inkoopregels niet zijn gevolgd. Deze afwijkingen zijn ook gerapporteerd in de paragraaf bedrijfsvoering als onderdeel van het jaarverslag 2023. GBTwente geeft aan dat door het verder professionaliseren van het contractmanagement en de gehouden opfris-sessie deze afwijkingen in de toekomst voorkomen kunnen worden. Wij vragen uw blijvende aandacht in dit kader op de ‘good practice’ van de Sectorcommissie decentrale overheden (SDO) die in samenspraak is opgesteld met de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA).

2.5 Belangrijkste aandachtspunten voor duurzaamheidsrapportage

Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD)

De Europese Unie heeft in 2022 de CSRD aangenomen om de kwaliteit, volledigheid en consistentie van duurzaamheidsrapportage te verbeteren. De CSRD verplicht beursgenoteerde ondernemingen (vanaf boekjaar 2024) en grote ondernemingen (vanaf boekjaar 2025) over duurzaamheid te rapporteren.

Eind 2023 zijn hiertoe de ‘European Sustainability Reporting Standards’ (ESRS) vastgesteld. Daarin zijn de vereisten opgenomen inzake verslaggeving over duurzaamheid. De ESRS'en bevatten twee algemene standaarden waarin onder andere de algemene rapportageprincipes en informatievereisten zijn opgenomen. Verder zijn tien thematische standaarden voor de rapportagevereisten uitgewerkt betreffende Environmental, Social en Governance (ESG) aspecten, elk met meerdere subthema's waarover verantwoording afgelegd moet worden indien dat subthema materieel is voor de organisatie of de omgeving.

Of een (sub)thema materieel is, dient te worden gezien vanuit twee invalshoeken ('dubbele materialiteit'): de impact van de organisatie op de omgeving én de impact van de omgeving op de organisatie. Als één van deze twee richtingen materieel is, dan is het betreffende (sub)thema materieel en moet hierover gerapporteerd worden. Om tot een goede bepaling van de materialiteit te komen dient een dialoog met de stakeholders plaats te vinden.

De duurzaamheidsverantwoording dient te worden gecontroleerd en hierbij wordt een assurance-verklaring verstrekt. Hiermee wordt de betrouwbaarheid van de duurzaamheidsverantwoording vergroot. De feitelijkheid en controleerbaarheid van de opgenomen informatie is daarom van groot belang.

Duurzaamheidsverslaggeving bij gemeenten en gemeenschappelijke regelingen

Hoewel de CSRD niet van toepassing is op gemeenten en gemeenschappelijke regelingen, is duurzaamheid voor hen een belangrijk thema waar al over gerapporteerd wordt. Door te rapporteren volgens de CSRD-richtlijn kunnen gemeenten daar voordelen uithalen. Het opstellen van zo'n rapport vereist duidelijke, niet-financiële taal op het gebied van duurzaamheid, waarbij niet alleen de eigen organisatie, maar ook de omgeving een rol speelt. Dit is een groot verschil met de huidige gemeentelijke jaarverslagen die vaak omvangrijk, ontoegankelijk en gericht zijn op wettelijke taken. Het invoeren van de CSRD biedt gemeenten de kans om in duidelijke taal en transparantie, zowel intern als extern, uit te leggen wat hun concrete, meetbare acties, standpunten en resultaten zijn en zullen zijn op het gebied van milieu, sociale en menselijke factoren en corporate governance.

De CSRD-richtlijn biedt een nieuwe kans om in gesprek te gaan met bewoners en bedrijven. Door gezamenlijk één taal te spreken en dezelfde richtlijn te hanteren op het gebied van duurzaamheid wordt het eenvoudiger om informatie uit te wisselen en samen te werken aan de realisatie van doelstellingen.

Gemeenten hebben een grote impact op de waardeketen en zijn daarom bij uitstek geschikt om duurzaamheidsdoelstellingen te realiseren. Een groeiend aantal gemeenten is zich hiervan bewust en heeft zich aangesloten bij het VNG-initiatief om een zogenoemde SDG-gemeente te worden. De CSRD gaat nog een stap verder en zorgt ervoor dat sectoren onderling vergeleken kunnen worden. Bovendien vraagt de CSRD om concreet meetbare output. GBTwente onderstreept het belang maar wacht af wat de deelnemende gemeenten hierin verwachten van GBTwente.

3. Uw interne beheersing & onze bevindingen

3.1 Interne beheersing en rechtmatigheidsverantwoording (1/2)

Rechtmatigheidsverantwoording 2023

In onze voorgaande accountantsverslagen hebben wij opgemerkt dat de rechtmatigheidsverantwoording ingevoerd wordt voor gemeenten, provincies en gemeenschappelijke regelingen zoals GBTwente. Deze invoering heeft in boekjaar 2023 voor het eerst gevolgen gehad voor GBTwente. Ook de rol van de accountant is veranderd door de invoering van deze rechtmatigheidsverantwoording.

Met ingang van verslagjaar 2023 is GBTwente zelf verantwoordelijk geworden voor de rechtmatigheidsverantwoording. In de jaarrekening van GBTwente is hiervoor de rechtmatigheidsverantwoording opgenomen, op pagina 63, waarmee het Dagelijks Bestuur toelicht in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede balansmutaties het begrotings-, het voorwaarden-, en het misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd.

In de door het Algemeen Bestuur vastgestelde verordening “Financiële beleid, beheer en organisatie” en controleprotocol zijn de verantwoordings- en rapportagegrens van de rechtmatigheidsverantwoording opgenomen.

In deze verordening / controleprotocol is het volgende overeengekomen:

- ▶ Het Algemeen Bestuur stelt vast op welke wijze hij door middel van de paragraaf bedrijfsvoering van de begroting en de jaarstukken wil worden geïnformeerd over rechtmatigheid;
- ▶ In de rechtmatigheidsverantwoording bij de jaarrekening rapporteert het Dagelijks Bestuur aan het Algemeen Bestuur over afwijkingen met een verantwoordingsgrens van 3% van de totale lasten van GBTwente;
- ▶ In de paragraaf bedrijfsvoering worden de geconstateerde afwijkingen (fouten of onduidelijkheden) groter dan de rapportagegrens (10% van de verantwoordingsgrens) nader toegelicht.

Het Dagelijks Bestuur heeft in de in de paragraaf bedrijfsvoering toegelicht dat in 2023 vanuit de interne controle geen onrechtmatigheden boven de verantwoordingsgrens zijn geconstateerd, wel zijn er onrechtmatigheden geconstateerd boven de rapportagegrens. Hiervoor wordt verwezen naar pagina 37 van de jaarstukken. Daarnaast heeft het Dagelijks Bestuur in de jaarrekening toegelicht van mening te zijn dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens. Hiervoor wordt verwezen naar pagina 63 van de jaarrekening.

Wij hebben geen bevindingen geconstateerd ten aanzien van de door het dagelijks bestuur opgestelde rechtmatigheidsverantwoording. Wij kunnen ons verenigen met hetgeen in de jaarstukken is opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering.

Vanwege het nog niet afgeronde wetgevingstraject rondom de rechtmatigheidsverantwoording kunnen wij op dit moment nog geen controleverklaring verstrekken. Het BBV en het BADO zijn namelijk nog niet aangepast voor de rechtmatigheidsverantwoording. Hiermee bestaat op dit moment geen voldoende uitgewerkte basis om een controleverklaring af te geven bij een jaarrekening, waarin een rechtmatigheidsverantwoording is opgenomen.

De verwachting is op dit moment dat wij niet voor eind april 2024 een controleverklaring bij de jaarrekening van GBTwente kunnen verstrekken. Wij raden u aan de deelnemende gemeenten hierover te informeren. U kunt uiteraard wel de concept jaarstukken, met daarbij het (concept) accountantsverslag wel verstrekken. Wij houden u uiteraard op de hoogte omtrent de ontwikkelingen op dit vlak en zullen zodra dit mogelijk is overgaan tot het afgeven van onze controle-verklaring, waarbij wij in onze aanbiedingsbrief een nadere toelichting zullen geven over de rechtmatigheidsverantwoordingen en de ontwikkelingen dienaangaande.

3.1 Interne beheersing en rechtmatigheidsverantwoording (2/2)

Interne beheersing en onze aanpak voor 2023

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij een interim-controle uitgevoerd. De bevindingen naar aanleiding van deze controle hebben wij opgenomen in onze managementletter d.d. 12 oktober 2023.

Samenvattend hebben wij geconstateerd dat de interne organisatie en administratieve processen, die relevant zijn in het kader van de jaarrekeningcontrole, bij GBTwente voldoen aan de daaraan te stellen eisen. Net als bij veel andere lokale overheden, resteren nog aandachtspunten met name op het gebied van de IT-omgeving en de invulling van de Verbijzonderde Interne Controle (VIC). Dit betekent niet dat u niet in control bent, maar wel dat het in control zijn voor ons niet toetsbaar blijkt uit controlesporen in de systemen alsmede de uitkomsten van de VIC. Derhalve konden wij het afgelopen jaar voor onze controle (nog) niet steunen op uw interne beheersing en hebben wij de jaarrekening voornamelijk achteraf en gegevensgericht gecontroleerd (middels deelwaarnemingen, cijferbeoordelingen, steekproeven, etc.).

3.2 BBV & WNT

Bevindingen ten aanzien van naleving van de wettelijke verslaggevingsregels (BBV)

Wij hebben vastgesteld dat GBTwente de wettelijke verslagleggingsregels (BBV) heeft nageleefd.

Naleving van de (publicatieverplichtingen) WNT

Onderdeel van de controleverklaring is een oordeel over de naleving van de Wet Normering Topinkomens (WNT). In de WNT zijn onder andere bepalingen opgenomen over wie aangemerkt dient te worden als topfunctionaris, welke componenten onderdeel dienen te zijn van de bezoldiging volgens de WNT en wat de bezoldigingsmaxima van de topfunctionarissen zijn. Voor de verantwoording van de WNT in de jaarrekening geldt een specifiek verantwoordingsmodel.

Wij hebben onze werkzaamheden uitgevoerd in samenwerking met collega's die gespecialiseerd zijn in de controle van WNT-verantwoordingen.

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij de volgende bevindingen in relatie tot de WNT-verantwoording:

- ▶ Wij kunnen ons verenigen met uw zienswijze voor wat betreft de aanmerking van topfunctionarissen. Voor GBTwente geldt dat alleen de directeur is aangemerkt als topfunctionaris (inclusief de tijdelijke waarneming); de leden van AB en DB zijn aangewezen als topfunctionarissen met een bezoldiging van € 1.900 of minder.
 - ▶ De WNT-verantwoording omvat alle componenten die op basis van deze regelgeving tot de bezoldiging gerekend dienen te worden.
 - ▶ Voor de leidinggevende en toezichthoudende functionarissen is in 2023 geen sprake geweest van een overschrijding van het bezoldigingsmaximum volgens de toepasselijke bezoldigingsklasse voor GBTwente.
 - ▶ De WNT-verantwoording is op juiste en volledige wijze in de jaarrekening opgenomen en gepresenteerd.
-

3.3 Significante schattingsposten

Verwerking van schattingen in de jaarrekening

Inherent aan het opmaken van een jaarrekening is dat het bestuur schattingen moet maken. Bepaalde schattingen zijn van bijzonder belang door hun invloed op de jaarrekening en de waarschijnlijkheid dat toekomstige gebeurtenissen significant afwijken van de verwachtingen van het bestuur. In het navolgende overzicht hebben wij van de jaarrekeningposten waaraan een belangrijke schatting ten grondslag ligt grafisch weergegeven op welke wijze wij de door het bestuur gebruikte mate van prudentie inschalen.

POST IN DE JAARREKENING	BEOORDELING		TOELICHTING SCHATTING
	2022	2023	
Voorziening dubieuze debiteuren	●	●	GBTwente heeft geen voorziening voor dubieuze debiteuren opgenomen. De debiteuren ultimo 2023 bestaan voornamelijk uit vorderingen op de deelnemende gemeenten. Wij achten de uitgangspunten ten aanzien van de voorziening dubieuze debiteuren neutraal.
Waardering materiële vaste activa	●	●	De afschrijving van de materiële vaste activa is gebaseerd op de door het Algemeen Bestuur vastgestelde Financiële Verordening 2023. De afschrijvingstermijnen zijn gebaseerd op basis van de verwachte levensduur. Deze schatten wij in als neutraal.

3.4 Fraude en corruptierisico's

Fraude-, en corruptie- en integriteitsrisico's

Bij de planning en uitvoering van de werkzaamheden voor onze controle houden wij rekening met het risico dat de jaarrekening als gevolg van fraude en onregelmatigheden, onjuistheden van materieel belang zou kunnen bevatten. Daarnaast hebben wij beoordeeld in hoeverre sprake kan zijn van een risico omtrent corruptie. Betreffende fraude- en corruptierisico's merken wij op dat onze controle niet specifiek gericht is op het ontdekken van fraude en dat wij daar ook niet voor verantwoordelijk zijn.

Onze controlewerkzaamheden hebben onder andere bestaan uit het bespreken van de mogelijke frauderisico's op verschillende niveaus binnen de organisatie van GBTweste, mede aan de hand van de door u op gestelde risicoanalyse in de compliance vragenlijst.

Daarnaast hebben wij de administratieve organisatie en de daarin opgenomen maatregelen van interne beheersing (inclusief de geautomatiseerde gegevensverwerking) beoordeeld. Bij de eindejaarscontrole hebben wij bovendien de volgende gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd in relatie tot mogelijke frauderisico's en/of ter validatie van onze risico-inschattingen:

- ▶ Analyseren van de boekingsgang waarbij afwijkingen ten opzichte van de verwachting zijn geverifieerd aan de hand van brondocumentatie.
- ▶ Controle van materiële boekingen en memoriaalboekingen en afstemming met brondocumentatie voor zover relevant.
- ▶ Ten behoeve van het vaststellen van de betrouwbaarheid van het lijstwerk enkele onderbouwingen opnieuw opvragen in het bijzijn van BDO.
- ▶ Analyseren van de inrichting van betaalbevoegdheden in het betaalpakket en de financiële administratie waarmee functiescheiding wordt afgedwongen.
- ▶ Uitvoeren van een data-analyse op de afhandeling van inkoopfacturen in overeenstemming met het vier-ogen principe.
- ▶ Uitvoeren van een data-analyse op de bankmutaties op mogelijke transacties buiten de normale bedrijfsvoering om.

Wij hebben aandacht besteed aan de compliance met de voor u van toepassing zijnde wet- en regelgeving en overige bepalingen voor zover wij die van belang achten in het kader van onze controle van de jaarrekening. Uit de door ons verrichte werkzaamheden volgen geen aanwijzingen voor of vermoedens van fraude en/of corruptie. Omdat gemeenschappelijke regelingen niet vallen onder de zogenaamde 'wettelijke controles' rapporteren wij in onze controleverklaring (nog) niet over onze werkzaamheden rondom fraude en continuïteit.

4. Controle belastingverantwoordingen

4. Belastingverantwoordingen

Onze controleaanpak voor de controle van de belastingverantwoordingen is gegevensgericht

Het bestuur van GBTwente heeft aan BDO Audit & Assurance B.V. naast de opdracht voor de controle van de jaarrekening 2023 ook de opdracht voor de controle van de belastingverantwoordingen 2023 verstrekt. Wij hebben de controleaanpak van de belastingverantwoording met de accountants van de deelnemende gemeenten gecommuniceerd en wij hebben daarbij rekening gehouden met de door hen aangegeven aandachtspunten naar aanleiding van onze instructies.

Voor het opstellen van de belastingverantwoording gebruikt GBTwente gegevens die afkomstig zijn van de deelnemende gemeenten en/of andere externe partijen. GBTwente is niet verantwoordelijk voor de juistheid en volledigheid van deze aangeleverde gegevens (zoals ook opgenomen in de Dienstverleningsovereenkomsten respectievelijk Fiscale Uitvoeringsovereenkomsten). Wij hebben bij onze controlewerkzaamheden gebruik gemaakt van deze gegevens. De accountant van de deelnemende gemeenten zijn verantwoordelijk voor een controle op het proces van het aanleveren van juiste, volledige en rechtmatige gegevens.

Het object van controle zijn de belastingverantwoordingen 2023 van de deelnemende gemeenten, zoals opgesteld door GBTwente. De te controleren periode is het boekjaar 2023. Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel te geven over de getrouwheid en rechtmatigheid van de in 2023 opgelegde, geïnde en verantwoorde belastingopbrengsten. Voor de verantwoordingen van de deelnemende gemeenten op basis van de Dienstverleningsovereenkomsten zijn tevens de ADI-opbrengsten en ADI-debiteuren meegenomen.

Op de belastingverantwoordingen worden per belastingsoort de volgende bedragen vermeld:

- ▶ Opbrengst belastingjaar 2023 (belastingen en leges)
- ▶ Verminderingen belastingjaar 2023
- ▶ Kwijtscheldingen belastingjaar 2023
- ▶ Oninbaar belastingjaar 2023
- ▶ Opbrengsten oude belastingjaren in 2023 (belastingen en leges)
- ▶ Verminderingen oude belastingjaren in 2023
- ▶ Kwijtscheldingen oude belastingjaren in 2023
- ▶ Oninbaar oude belastingjaren in 2023
- ▶ Afdrachten
- ▶ Openstaand debiteurensaldo per 31 december 2023
- ▶ Openstaand debiteurensaldo per 31 december 2022
- ▶ Nog op te leggen aanslagen
- ▶ Herwaardering debiteurensaldo per 31 december 2023

Wij hebben tijdens de interimcontrole de processen met betrekking tot het waarderen, heffen en innen van gemeentelijke belastingen beoordeeld. Wij hebben vastgesteld dat de belastingprocessen en het bijbehorende debiteurenbeheer in opzet toereikend zijn. Tevens hebben wij het bestaan van deze processen vastgesteld middels lijncontroles. Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen aanvullende risico's en/of (significante) tekortkomingen geconstateerd. Op basis van de uitkomsten van deze interimcontrole en de uitgevoerde IT audit hebben wij vastgesteld dat wij onvoldoende kunnen steunen op de automatiseringsomgeving. Dit heeft tot gevolg dat wij onze controle gegevensgericht insteken. Om te borgen dat de gegevens die uit de systemen komen voldoende betrouwbaar zijn, hebben wij aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden verricht, waaronder detailcontroles met brondocumentatie of externe bronnen.

4. Belastingverantwoordingen

Geïdentificeerde risico's voor de belastingverantwoordingen

Ten behoeve van de controle en verantwoording aan de accountants van de deelnemende gemeenten hebben wij in het kader van onze controle een risico-inschatting uitgewerkt ten behoeve van de controle van de belastingverantwoordingen. Deze risicoanalyse hebben wij ook gedeeld met de accountants van de deelnemende gemeenten.

De risico's met een hoge waarschijnlijkheid van het zich voordoen en mogelijk materiële impact hebben in onze controle meer aandacht gehad. Dit risico betreft:

Het risico bestaat dat de nog op te leggen aanslagen niet volledig zijn verantwoord, waardoor de totale belastingopbrengsten in het boekjaar niet volledig zijn verantwoord.

Conclusie van onze uitgevoerde controlewerkzaamheden voor de belastingverantwoordingen

Op basis van onze uitgevoerde controlewerkzaamheden hebben wij een goedkeurende controleverklaring verstrekt bij de belastingverantwoordingen van de deelnemende gemeenten. Wij hebben bij de uitgevoerde werkzaamheden rekening gehouden met de hierboven uitgewerkte geïdentificeerde risico's. Deze risico's zijn op basis van onze werkzaamheden toereikend afgedekt en wij hebben geen aanvullende risico's geïdentificeerd. Naar ons oordeel zijn de belastingverantwoordingen 2023 van de deelnemende gemeenten in alle van materieel belang zijnde aspecten juist. Dit impliceert dat de door GBTwente verantwoorde bedragen inzake de heffingen en invorderingen van belastingaanslagen (inclusief ADI-opbrengsten) en de daarmee samenhangende debiteurensaldi per 31 december 2023 alsmede de afdrachten aan de deelnemende gemeenten volledig en juist zijn en dat de belastingopleggingen rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de Dienstverleningsovereenkomsten respectievelijk Fiscale uitvoeringsovereenkomsten.

5. Bijlage

4. Bijlage (1/4)

Doel en object van de controle

Het doel van de controle is het geven van een onafhankelijk oordeel of de financiële overzichten van GBTwente, in alle van materieel belang zijnde opzichten, zijn opgesteld in overeenstemming met het BBV. Voor een uitgebreide beschrijving van onze aanpak verwijzen wij naar onze opdrachtbevestiging d.d. 16 oktober 2023 met kenmerk '1076941/WP/hb/3121'

Materialiteit

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel. Bij onze controlewerkzaamheden hebben wij als uitgangspunt de door de raad vastgestelde toleranties gehanteerd. De raad heeft ons daarbij opgedragen om bij onze oordeelsvorming en rapportering uit te gaan van de hierna vermelde goedkeurings- en rapporteringstolerantie. Op basis van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO) en onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 140.000. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Onze controle richt zich tevens op de getrouwheid en rechtmatigheid van de informatie in de WNT-verantwoording van de jaarrekening. Voor de WNT gelden specifiek voorgeschreven rapporteringstoleranties die veelal lager zijn dan uw rapporteringstolerantie. Wij passen deze voorgeschreven WNT-toleranties eveneens op correcte wijze toe.

Onafhankelijkheid

Nederlands recht en overige beroepsregels, zoals de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO), vereisen dat wij onafhankelijk zijn ten opzichte van onze controle cliënten. Wij zijn van mening dat door ons is voldaan aan deze eisen. Wij bevestigen dat we geen giften hebben gegeven aan dan wel aangenomen van de organisatie of haar personeel. Wij hebben de overige dienstverlening naast de controle van de jaarrekening beoordeeld aan de hand van onze beroepsregels en hebben geconcludeerd dat het type dienstverlening en de vergoeding onze onafhankelijkheid niet beïnvloeden.

4. Bijlage (2/4)

Opdracht en controleaanpak

Wij hebben de jaarrekening gecontroleerd conform de Nederlandse controlestandaarden en de met u gemaakte afspraken in de opdrachtbevestiging van 16 oktober 2023. Tevens beoordeelden wij de verenigbaarheid van de andere informatie, inclusief de overige gegevens en het jaarverslag met de jaarrekening en of deze geen materiële afwijkingen bevatten op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins. Voor een accountantscontrole gelden inherente beperkingen, die zijn uiteengezet in de opdrachtbevestiging.

Onze controleaanpak is gebaseerd op een risicogerichte benadering, waarbij zo mogelijk gesteund wordt op de opzet, het bestaan en de werking van de aanwezige administratieve organisatie en de daarin opgenomen beheersingssystemen. Deze aanpak gaat uit van een risicoanalyse op transactiestromen, zoals verkoopactiviteiten en personeelszaken. Daarnaast worden bedrijfsrisico's beoordeeld die voortvloeien uit de strategie en operaties van GBTwente. In de risicoanalyse hebben wij beoordeeld in hoeverre de onderkende risico's van invloed kunnen zijn op de jaarrekening.

De risico's met een hoge waarschijnlijkheid van het zich voordoen en mogelijk materiële impact hebben in onze controle meer aandacht gehad. Deze risico's betreffen:

- ▶ Het risico van management override (bewuste beïnvloeding door bestuur of management van de jaarcijfers)

Strekking van de controleverklaring

Aangezien de jaarrekening 2023 van GBTwente ten aanzien van de getrouwheid aan de daaraan te stellen eisen voldoet, zijn wij voornemens een goedkeurende verklaring af te geven bij deze jaarrekening op het getrouwheidsaspect. Ten aanzien van de rechtmatigheid verstrekken wij geen oordeel meer (zie paragraaf 3.1 pagina 14). Alle bevindingen voortvloeiend uit onze controle van de jaarrekening 2023 zijn afdoende behandeld en onze controle is afgerond.

Continuïteit

De waarderingen in de jaarrekening van GBTwente zijn gebaseerd op de veronderstelling dat GBTwente als geheel in continuïteit zal worden voortgezet. De inschatting of een duurzame voorzetting mogelijk is, inclusief de eventueel in de jaarrekening op te nemen toelichting, is de wettelijke verantwoordelijkheid van Dagelijks Bestuur. Als accountant beoordelen wij de aanvaardbaarheid van de door het Dagelijks Bestuur ingeschatte mogelijkheden tot een duurzame voortzetting. Wij vinden deze inschatting aanvaardbaar.

Geautomatiseerde gegevensverwerking

De accountant dient op basis van artikel 2:393, lid 4 BW, melding te maken van zijn bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Tijdens de interim-controle hebben wij ook relevante processen met betrekking tot de geautomatiseerde gegevensverwerking getoetst. Voor onze bevindingen verwijzen wij naar onze managementletter 2023. Wij hebben de automatiseringsorganisatie van de organisatie uitsluitend in het kader van de jaarrekeningcontrole beoordeeld. De interimcontrole heeft een aantal bevindingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht. Voor een verdere uiteenzetting daarvan verwijzen wij naar deze managementletter.

4. Bijlage (3/4)

Jaarstukken

De jaarstukken 2023 van GBTwente bestaan uit:

- ▶ Het jaarverslag 2023 (programmaverantwoording en verplichte paragrafen);
- ▶ De jaarrekening 2023 (balans met toelichting, overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting inclusief taakvelden); en
- ▶ De overige gegevens 2023 (resultaatbestemming, gebeurtenissen na balansdatum en rechtmatigheidsverantwoording).

In het onderdeel ‘programmaverantwoording’ van het jaarverslag dient informatie opgenomen te worden over: wat hebben we gedaan, wat hebben we bereikt en wat heeft het gekost? De programmaverantwoording vormt samen met de verplicht voorgeschreven paragrafen (zoals weerstandsvermogen, bedrijfsvoering, etc.) het jaarverslag. Beide onderdelen vallen niet (expliciet) onder de controle van de jaarrekening. Het primaire object van de accountantscontrole (op grond van artikel 213 van de Gemeentewet) is de jaarrekening (de balans met toelichting en het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting). De inhoud van het jaarverslag (programmaverantwoording en paragrafen) hebben wij getoetst. Bij onze controle hebben wij geen materiële afwijkingen tussen het jaarverslag en de jaarrekening geconstateerd. Het jaarverslag en de jaarrekening zijn met elkaar verenigbaar.

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van GBTwente zijn uiteengezet in de grondslagen van de jaarrekening 2023. In 2023 zijn geen wijzigingen geweest in toegepaste verslaggevingsgrondslagen die een aanzienlijke invloed hebben op de baten en lasten of de financiële positie van GBTwente. Significante verslaggevingsgrondslagen en toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie van GBTwente de baten en lasten in de jaarrekening.

Significante verslaggevingsgrondslagen en toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie van GBTwente de baten en lasten in de jaarrekening. Daarnaast vereisen zij van het dagelijks bestuur en het management dat zij een oordeel vormen ten aanzien van soms moeilijke, subjectieve en complexe posities, vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn. Wij hebben het door het Dagelijks Bestuur en het management toegepaste proces met betrekking tot significante verslaggevingsaspecten geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd.

Belastingverantwoordingen

Conform de gesloten raamovereenkomst geven wij ook controleverklaringen af bij de belastingverantwoordingen. De belastingverantwoordingen zijn opgesteld onder verantwoordelijkheid van het Dagelijks Bestuur. De objecten van controle zijn de ‘Belastingverantwoordingen 2023’, opgesteld door GBTwente, van een tiental gemeenten. De te controleren periode is het boekjaar 2023. De belastingverantwoordingen zijn opgesteld voor de gemeenten met als doel GBTwente in staat te stellen te voldoen aan de vereisten uit de dienstverleningsovereenkomst. Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel te geven over de getrouwheid en rechtmatigheid van de in 2023 opgelegde, geïnde en verantwoorde belastingopbrengsten.

Voor het opstellen van de belastingverantwoording gebruikt GBTwente gegevens die afkomstig zijn van de gemeenten en/of andere externe partijen. GBTwente is niet verantwoordelijk voor de juistheid en volledigheid van deze aangeleverde gegevens (zoals ook opgenomen in de Dienstverleningsovereenkomst respectievelijk Fiscale Uitvoeringsovereenkomst). Wij hebben bij onze controlewerkzaamheden gebruik gemaakt van deze gegevens. De accountants van de gemeenten zijn verantwoordelijk voor een controle op het proces van het aanleveren van juiste, volledige en rechtmatige gegevens.

4. Bijlage (4/4)

Aandacht voor frauderisicobeheersing en -rapportage

De laatste jaren is de betekenis van wet- en regelgeving en het hieraan voldoen (compliance) alleen maar toegenomen. Van bedrijven wordt verwacht dat zij 'in control' zijn en van accountants wordt verwacht dat zij hierop toezien. In onze publicatie 'Non compliance risico's: veel organisaties lijken niet voorbereid' hebben wij gerapporteerd over mogelijke non-compliance en hiermee verbonden risico's, gebaseerd op ons onderzoek onder 650 profit organisaties en 250 non-profit organisaties waaronder lokale overheid. Voor non-profit organisaties is de uitkomst onder meer dat:

- ▶ 20% geen goed beeld heeft bij welke medewerkers veranderingen in gedrag of levensstijl een aanwijzing kunnen vormen voor oneigenlijke toe-eigening van activa;
- ▶ 50% geen fraudebeleid heeft en 24% geen gedragscode die toeziet op fraudepreventie en detectie;
- ▶ 35% niet is voorbereid op een fraude-incident.

Startpunt van onze controle is hierbij de frauderisicoanalyse, zoals u die zelf heeft uitgevoerd:

- ▶ Welke frauderisico's onderkent u als organisatie;
- ▶ Op welke wijze zijn maatregelen ingezet om deze risico's te beheersen.

Op basis van het raadplegen van de frauderisicoanalyse is vastgesteld dat de frauderisico's in voldoende mate worden onderkend door GBTwente. Door GBTwente is een lijst met frauderisico's opgesteld als onderdeel van het interne controleplan. Per proces zijn frauderisico's geïdentificeerd die zijn ingeschat als laag, gemiddeld of hoog. Daarnaast zijn per geïdentificeerd frauderisico beheersmaatregelen geformuleerd om het risico te mitigeren. Wij bevelen u aan de frauderisicoanalyse onder de aandacht te houden in uw organisatie. Tevens bevelen wij deze analyse periodiek te bespreken in genoemde gremia.

Onze controle is niet specifiek gericht op het ontdekken van fraude. Bij de planning voor de jaarrekeningcontrole houden wij rekening met het risico dat de jaarrekening als gevolg van fraude en onregelmatigheden onjuistheden van materieel belang zou kunnen bevatten. Daarnaast hebben wij beoordeeld in hoeverre sprake kan zijn van een risico omtrent corruptie.

Eén van de door ons uitgevoerde maatregelen is het bespreken van de mogelijke frauderisico's en mogelijke fraudesituaties op verschillende niveaus binnen de organisatie. Hiertoe hebben wij de mogelijke frauderisico's en -situaties besproken met de directie. Deze besprekingen en onze controlewerkzaamheden hebben geen indicaties voor materiële fraude opgeleverd. Bij de beoordeling van het risico omtrent corruptie hebben wij gekeken naar klant specifieke omstandigheden zoals de geografische plaats van de activiteiten, de sectoren waar corruptie meer dan gemiddeld voorkomt en hebben we beoordeeld in hoeverre buitenlandse wetgeving als de UK Bribery Act en de US Foreign Corrupt Practices Act van invloed kunnen zijn.

Wij hebben aandacht besteed aan de compliance met de voor u van toepassing zijnde wet- en regelgeving en overige bepalingen voor zover wij die van belang achten in het kader van onze controle van de jaarrekening. Bij die werkzaamheden hebben wij geen materiële non-compliance geconstateerd.

